
ЗМІСТ

Павлюк Ігор Зиновійович

ТРАДИЦІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ КИТАЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
І ТВОРЧІСТЬ МО ЯНЯ. ПОГЛЯД ІЗ УКРАЇНИ 5

Білоус Петро Васильович

ДВА РОМАНИ (МО ЯНЬ ТА ІГОР ПАВЛЮК) 28

Гужва Ольга Іванівна

ІСТОРІЯ КИТАЙСЬКОЇ РОДИНИ В КОНТЕКСТІ ЖИТТЄВИХ
РЕАЛІЙ ХХ СТОЛІТТЯ ЗА РОМАНОМ МО ЯНЯ
«ЧЕРВОНИЙ ГАОЛЯН» (红高粱家族) 51

Дашенко Ганна Володимирівна

ЧОТИРИ ДОРОГОЦІННІ ПЕРЛИНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОСТІ
КИТАЙСЬКИХ ПОЕТЕС ДИНАСТІЇ ТАН (唐朝, 618–907) 62

Дроздовський Дмитро Ігорович

«ГАЛЮЦИНОГЕННИЙ РЕАЛІЗМ» І ГУМАНІЗМ У РОМАНАХ
«ЧЕРВОНИЙ ГАОЛЯН» (红高粱家族) ТА «СТРАЖДЕННІ
ПЕРЕВТІЛЕННЯ СІМЕНЬ НАО» (生死疲劳) МО ЯНЯ 94

Ірина Алімівна Зелененька, Віктор Петрович Крупка

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ПОЕЗІЯ ЛЮ ШАХЕ ТА ІГОРЯ ПАВЛЮКА:
ВІД ПІДНЕБЕСНОЇ ДО ГІПЕРБОРЕЇВ 124

Іванишин Петро Васильович

МОДУС ГЕНАЛЬНОСТІ В ОПОВІДАННІ «ГЕНІЙ» (天才) МО ЯНЯ:
ФІЛОСОФСЬКО-ГЕРМЕНЕВТИЧНІ АСПЕКТИ 150

Ковалів Юрій Іванович

ЖИТТЄВІ ВІЗІЇ МАЛОЇ ПРОЗИ ЇЦЗІНЬ ВАН (JOANNA)
В АСПЕКТІ ФЕМІННОГО ПИСЬМА 171

Мафтин Наталія Василівна, Пилип'юк Олег Мусійович

ЛІТЕРАТУРНІ Й ПОЕТОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ЕПОХИ ТАН 179

Мойсеєнко Валентина Олексіївна, Тарченко Інна Петрівна, Тарченко Наталя Володимирівна	
МАГІЧНЕ КОРИННЯ РЕАЛІСТИЧНОГО ГРУНТУ: ЛІТЕРАТУРНІ ТЕЧІЇ КИТАЮ НОВОЇ ДОБИ (ОСТАННІ ДЕСЯТИРІЧЧЯ ХХ СТОРІЧЧЯ)	210
Печарський Андрій Ярославович	
МО ЯНЬ (莫言) – ІВАН ФРАНКО: ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ ПОШУКИ ЛІТЕРАТУРНОГО ДІАЛОГУ	224
Сулима Микола Матвійович	
ЄГОР ТИМКІВСЬКИЙ І ЙОГО МАНДРИ ДО КИТАЮ	236
Тимошик Микола Степанович	
ПРОФЕСОР ГЕ БАОЦЮАНЬ І НАРОДНЕ ВИДАВНИЦТВО ПРОВІНЦІЇ ЦЗЯНСУ В ПЕРЕКЛАДІ Й ВИДАННІ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА КИТАЙСЬКОЮ МОВОЮ ТА ІНШИХ ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ	248
Царук Антоніна Петрівна	
СИНТЕЗ У ТВОРЕННІ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ МО ЯНЕМ	263

Павлюк Ігор Зиновійович,

*доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник*

*Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України,
професор кафедри української преси*

*Львівського національного університету
імені Івана Франка, письменник*

*вул. М. Грушевського, 4, Київ, 01001, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8698-3498>,*

Pihor@ukr.net

ТРАДИЦІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ КИТАЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ТВОРЧІСТЬ МО ЯНЯ. ПОГЛЯД ІЗ УКРАЇНИ

У статті, яка складається із двох частин (есеїстичної та науково-академічної) розглянута-проаналізована авторська парадигма сприйняття давнього та сучасного Китаю через призму історії його культури (філософські школи китайських мислителів, засновників даоїзму, легізму, конфуціанства були першими на планеті), зокрема літератури – однієї із найдревніших літератур світу, чия історія налічує більше трьох тисяч років і яку вивчають двома найпоширенішими способами: за жанровим поділом та за хронологічними межами династій. А також презентовано реальний досвід особистого восьмилітнього співтворчого спілкування автора (українського письменника та науковця Ігоря Павлюка) із сучасним китайським письменником – лауреатом Нобелівської премії Мо Янем, творчість якого вивчають у програмі зарубіжної літератури в українських школах, через багатотомний епістолярій, чинні фактологічні, бібліографічні позиції, серед яких передмови Мо Яня до книг віршів Ігоря Павлюка англійською мовою, які видані в Англії та Сполучених Штатах Америки, рецензії українського поета на книги китайського колеги, переклади його окремих текстів українською мовою та публікація їх в українських літературно-мистецьких часописах, співорганізація міжнародних

літературно-мистецьких акцій, на киталт прес-конференції в УНІАН, інформаційним приводом для якої був вихід у світ у Польщі поетичної збірки Ігоря Павлюка польською мовою “*Męskie wróżby*”, де було оголошено офіційного листа Мо Яня зі словами підтримки українського поета і порівняння його поетичної творчості із творчістю Шеймаса Гіні, «Нічні читання» у Спілці письменників України, переклад і публікація віршів та прози Ігоря Павлюка у китайських літературно-мистецьких журналах тощо. В академічній частині цього дослідження мова йде про магічно-натуралістичну, з елементами гумору та сатири творчість Мо Яня, яку літературознавці маркують як «літературу пошуків коріння», «галюциногенний реалізм», зокрема про знаковий, відомий у світі роман Мо Яня «Червоний таолян: історія одного роду», в сюжетній основі якого охудоженена історія роду ліричного героя, коріння і цвіт якого у північно-східному китайському селіщі, а дія відбувається в період антияпонської війни, яка почалася у кінці 1939 року, і яке весною 1940 року перетворилося у «холодне і голодне пустирище з людьми-тарганами».

Ключові слова: китайська література, міжнародні відносини, література пошуків коріння, галюциногенний реалізм, Мо Янь.

TRADITIONS AND TRENDS OF CHINESE LITERATURE AND CREATIVITY OF MO YAN. VIEW FROM UKRAINE

I. Z. Pavlyuk,

*doctor of sciences in social communications,
Senior Researcher, Leading Researcher*

*of the Taras Shevchenko Institute of Literature of the National Academy
of Sciences of Ukraine, Professor of the Department of Ukrainian Press,*

Ivan Franko National University of Lviv, writer

4, M. Hrushevskiy Str., Kyiv, 01001, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-8698-3498>,

Pihor@ukr.net

The article, which consists of two parts (essay and scientific-academic) considers-analyzes the author's paradigm of perception of ancient and modern China through the prism of the history of its culture (philosophical schools of Chinese thinkers, founders of Taoism, Legism, Confucianism were the first on the planet), including literature – one of the oldest literatures in the world, whose history is more than three thousand old and which is studied in two most common ways: by genre division and by the chronological boundaries of dynasties. The real experience of personal

eight-year co-creative communication of the author (Ukrainian writer and scientist Ihor Pavlyuk) with modern Chinese writer – Nobel Prize winner Mo Yan, whose work is studied in the program of foreign literature in Ukrainian schools, through a multi-volume epistolary, current factual bibliographies, current factual bibliographies including Mo Yan’s prefaces to the books of poems by Igor Pavlyuk in English, published in England and the United States, reviews of the Ukrainian poet on the books of a Chinese colleague, translations of his individual texts into Ukrainian and their publication in Ukrainian literary and art magazines, co-organization of international literary and artistic events, such as a press conference in UNIAN, information The reason for which was the publication in Poland of Ihor Pavlyuk’s poetry collection in Polish “Męskie wróżby”, which published an official letter by Mo Jan with words of support for the Ukrainian poet and comparing his poetry with the work of Seamus Gini, “Night Readings” in the Writers’ Union rains, translation and publication of poems and prose by Ihor Pavlyuk in Chinese literary and art magazines, etc. The academic part of this study is about the magical-naturalistic, with elements of humor and satire Mo Yan’s work, which literary critics label as “literature of the search for roots”, “hallucinogenic realism”, in particular about the iconic, world-famous novel by Mo Yan “Red Gaolian: history of one kind”, the plot of which is articulated by the history of the lyrical hero, whose roots and color are in the northeastern Chinese village, and the action takes place during the anti-Japanese war, which began in late 1939, and which in the spring of 1940 turned into a “cold and a hungry wasteland with cockroaches”.

Keywords: *Chinese literature, international relations, literature of searching for roots, hallucinogenic realism, Mo Yan.*

I. Про Китай моє серце знає ще з того, часу, як я хлопчиком із сердечним нетерпінням чекав вечорами казок моєї прабабусі Ганни, яка знала їх несказанно багато і, здається, сама їх і придумувала...

Вона розповідала про давні часи і далекі землі так, ніби сама там і жила.

Тому мені здавалося, що завдяки їй і я побував у всіх древніх цивілізаціях, у тому числі в Китаї, ще у тому віці, коли формувався мій світогляд.

Потім, у шкільні роки, я чув страх, що ми маємо воювати з Китаєм.

Пізніше, у 90-х роках мої діти бавилися китайськими іграшками, писали китайськими олівцями, які я купував їм. А коли у цей же час я працював у Нью-Йорку, то купив собі чоботи та куртку китайського виробництва, які служать мені вже 19 років і зносу їм нема. До речі, у Сполучених Штатах Америки працював із китайцями і жив у Чайна Тауні.

Мені завжди подобалися китайські жінки, китайська кухня, китайська філософія, китайська поезія... китайська мова загадом...

Тому вважаю, що доля закономірно звела мене у 2013 році із одним із найбільших китайських письменників – Мо Янем, із яким ми вже за ці роки налистувалися на добрячий п'ятитомник...

Я писав про його творчість, він написав передмову до моєї книги.

І став за ці роки моїм духовним братом-другом.

Тому я із поважною любов'ю переклав, перебуваючи в європейському круїзі, його журнальну версію роману «Жаба», який взявся надрукувати у легендарний всесвітньовідомий «Всесвіт».

Усім сердечно вдячний за співпрацю.

У тому числі колективу «Всесвіту», які допомогли довести мій переклад до перфектного рівня, адже я не є фаховим перекладачем з англійської, більше того – я вивчив англійську завдяки активному листуванню нею з геніальним китайцем і громадянином Всесвіту – Мо Янем.

Що ж до самої «центральної країни» Китаю (слово Китай походить від імені «*Катай*», яке завдяки європейським купцям, зокрема, Марко Поло, потрапила до середньовічної Західної Європи, витіснивши латинське «*Хіна*», і звідси перейшло до української мови, де перетворилася на «Китай»). А «*Катай*» іноді вживають як поетична назва Китаю) – культурного регіону Східної Азії та однієї з найдревніших, неперервних земних цивілізацій, однією із колисок якої була долина річки Хуанхе, де ще в п'ятому тисячолітті до

нашої ери, в епоху неоліту люди почали обробляти землю, а три тисячі років до нашої ери вступили в епоху залізних знарядь праці і зброї, то він репрезентує державні утворення та культури із найскладнішою системою письма, які виникли упродовж шести тисяч років і мають істотний вплив на загальносвітові духовні, економічні, релігійні, комунікаційні сфери, адже Китай – це колыска істотних технічних винаходів, які вплинули на долю всього людства: папір, порох, друкарство, компас...

Мудро взявши все найкраще із відомих світові суспільно-політичних систем і перетрансформували це через національні традиції, архетипи, Китай створив неповторні моделі розвитку із потужним економічним потенціалом, перейшовши із сьомого місця у кінці XX століття за обсягом валового національного продукту на друге місце у світі тепер після Сполучених Штатів.

Але це закономірно.

Адже Китай цілеспрямовано й мужньо будував і захищав свою державу, починаючи із кінця третього – початку другого тисячоліття до нашої ери, а у третьому столітті до нашої ери її межі оперезала легендарна Велика китайська стіна, довжина якої більше ніж 6700 кілометрів, і яка постійно перебудовувалася і продовжувалася, виникши практично у час з'яви на геополітичній карті світу поряд із імперіями Саргона Аккадського в Месопотамії, Новоасирійської імперії, держави Ахеменідів, імперії Маур'їв, Римською імперією Китайської імперії династії Тан (від Синьцзяна до Кореї), яка боролася за гегемонію над усією Центральною Азією.

Близько 2000 років до нашої ери у Китаї при династії Шан почали виникати перші міські поселення, коли міста Центральної Азії і Перської імперії стали величезними перехрестями цих торгових маршрутів Великого шовкового шляху між Китаєм та Сирією. До речі модерний Китай планує прокласти нині новий Шовковий Шлях до Європи.

А тоді, в тисячолітніх далях на Сході народжувалися перші на планеті філософські школи китайських мислителів, серед

яких даоїзм, легїзм, пульсуюче живим вогнем істини конфуціанство, чїї послїдовники шукають суспїльно-полїтичну мораль не в силї закону, а в силї особистїсного прикладу і традицїй.

І що характерно, симптоматично, наш духовний соленїзанти, автор знаменитого «Червоного гаоляну», який пише «оргїї точности, жорстокостї і краси» (як висловився про Мо Яня нїмецький письменник Мартин Вальзер). та представленої у «Всесвїтї» «Жаби» Гуань Мое, який увїйшов у свїтову лїтературу під псевдонїмом Мо Янь, що означає «мовчи», як казала йому мама, про що він душевно розповїв у його Нобелївськїй лекцїї, народився у 1955 роцї на сходї Китаю у селищї Гаомї провїнцїї Шаньдун. А шаньдунське мїсто Цюйфу – мїсце народження Конфуцїя! Шоуцюй же бїля Цюйфу – мїсце народження легендарного, мїфїчного Жовтого імператора (Хуан-дї) – якого вважають правителем Китаю, засновником даосизму, пращуром усїх кїтайцїв.

Тобто напрошується чимало мїстичних, мїфїчних асоцїацїй, поза якими магїчно, реально актуальна, адекватна одна – ім'я хлопця Гуань Мое (Мо Яня) із батькївщини Конфуцїя вже невіддїльне від історїї великого Китаю навїки-вїчні.

...Але наразї кїтайськї династїї досягали піку свого розвитку, об'єднувалися (як Цїнь і Хань) і помиралї, даючи життя новим державним формуванням. Так пїсля падїння Схїдної Династїї Хань і настання епохи Трицарства у древньому Кїтаї (з 220 до 280 року боротьба мїж трьома рїзними державами країни Вей, У і Шу) племена кочївникїв з пївночї в IV столїтї нашої ери захоплювали територїї, завоювавши весь Пївнїчний Кїтай, утворивши дрїбнї царства. І знову через сто рокїв пїшла хвиля возз'єднання: Династїя Суй возз'єднала Кїтай в 581 роцї. А в 618–907 роках (час правлїння Династїї Тан) Кїтай вступив в свїй другий «золотий вїк» при якому процвітало селянство із правом вільного ринку у високоурбанїзованому, технологїчно розвиненому суспїльством, яке мало монополїї на виробництво чавуну, будувало висячї мости, друкувало книги, виготовляло компаси. Але нїщо не вїчне пїд Сонцем. І династїя Тан також

розпалася, спричинивши півстолітній безлад, аж доки династія Сун знову об'єднала Китай в 982 році, аж доки під тиском кочівників північний Китай був знову втрачений при династії Цинь в 1141 році. Як це нагадує і тогочасну історію України-Руси з її поділами, міжусобицями, про що зокрема говорить «Слово о полку Ігоревім»...

І що цікаво – з 1209 до 1279 року Монгольська імперія завоювала весь Китай, як і майже всю Євразію, окрім, як знаємо, лише центральної і Західної Європи та Японії. Тобто ми з Китаєм були якийсь час під владою однієї імперії, що не могло не позначитися на культурно-інформаційних, духовних, економічних та й кровних обмінах.

Недаремно мені такий близький Конфуцій з його формулою *«Тому, хто має знання, далеко до того, хто вміє любити, а тому, хто любить, далеко до того, хто радіє...»* і його геніальний земляк Мо Янь, який, *«як кожен справжній чоловік... добре розбирається у жінках, зброї, напоях, питаннях честі»* – писав в рецензії на його Червоний гаолян».

Тим часом, коли Китай, Індія і Середній Схід були об'єднані єдиними домінуючими геополітичними силами, географічно детермінованими горами, пустелями, що оточували ці держави, бо в 17 столітті, коли династія Мін, що правила Китаєм після вигнання монголів призупинила розвиток Китаю як морської держави заборонаю торгівлі, Османська імперія контролювала майже весь Середній Схід, а імперія Великих Моголів – Індію, а Європа була розділена на кілька держав, які воювали між собою.

У Новий час, у 18 столітті, продуктивність праці в найрозвиненіших районах оточеного гірськими пасмами Китаю була на рівні євроатлантичної економіки. Але династія Мін впала під натиском маньчжурів, чия династія Цин пережила спочатку період розквіту, а потім впала жертвою атак Заходу. Китайська торгова революція («початковий капіталізм»), була також перервана.